02/11/2026

Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος: Η δύναμη της Εκκλησίας βρίσκεται στην ικανότητα να ενώνει – Ανακηρύχθηκε Επίτιμος Δημότης Αγίου Δημητρίου (ΦΩΤΟ)

Αυτοκέφαλες Εκκλησίες / Εκκλησία της Ελλάδος

«Η δύναμη της Εκκλησίας δεν βρίσκεται στην προβολή της, αλλά στην ικανότητά της να ενώνει τους ανθρώπους γύρω από την αγάπη του Χριστού», ανέφερε ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος, κατά την τελετή αναγόρευσής του -εχθές το απόγευμα- σε επίτιμο δημότη Αγίου Δημητρίου, στέλνοντας παράλληλα μήνυμα συνεργασίας Εκκλησίας και Τοπικής Αυτοδιοίκησης με κοινό προσανατολισμό την προσφορά στον άνθρωπο.

Η τελετή πραγματοποιήθηκε στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου και παρέστησαν, οι Μητροπολίτες Κορίνθου **κ. Παύλος,** Θαυμακού **κ. Ιάκωβος**, οι Επίσκοποι Ευρίπου **κ. Χρυσόστομος,** Χριστουπόλεως **κ. Βαρνάβας,** Πρωτοσύγκελλος της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, Επιδαύρου **κ. Νικόδημος**, Γενικός ΔΙευθυντής της ΕΚΥΟ της Εκκλησίας της Ελλάδος, Ταλαντίου **κ. Θεολόγος,** Γενικός Διευθυντής του Ι.Π.Ε. της Ι.Α.Α., Νεοχωρίου **κ. Χριστόδουλος,** ο Γενικός Αρχιερατικός Επίτροπος, Πρωτοπρεσβύτερος **π. Εμμανουήλ Παπαμικρούλης,** ο Υπουργός Υγείας **κ. Άδωνις Γεωργιάδης** ως εκπρόσωπος της ελληνικής κυβέρνησης, ευρωβουλευτές, βουλευτές, οι τοπικές αρχές, εκπρόσωποι της Περιφέρειας, ακαδημαϊκοί, κληρικοί και λαϊκοί. Τον Αρχιεπίσκοπο συνόδευαν ο Διευθυντής του Γραφείου του κ. Ιωάννης Σ. Τσούρας και ο Αρχιδιάκονος Δημήτριος Φωκιανός.

Για τον Αρχιεπίσκοπο κλήθηκε να μιλήσει ο Γενικός Διευθυντής της Επικοινωνιακής και Μορφωτικής Υπηρεσίας της Εκκλησίας της Ελλάδος **κ. Αλέξανδρος Κατσιάρας,** ο οποίος, αναφερόμενος στην εκκλησιαστική διακονία του Αρχιεπισκόπου Ιερωνύμου κατά τη διάρκεια των 18 ετών της αρχιεπισκοπίας του, υπογράμμισε ότι η ουσία της προσφοράς του δεν αποτυπώνεται μόνο στο πολυσχιδές κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο, αλλά κυρίως στον τρόπο με τον οποίο ασκεί την ποιμαντική του ευθύνη. Όπως επεσήμανε, ο Μακαριώτατος δεν επιδίωξε να ταυτίσει την Εκκλησία με το πρόσωπό του ούτε να καταστήσει τον εαυτό του επίκεντρο της εκκλησιαστικής ζωής, αλλά επέλεξε να παραπέμπει διαρκώς στον Χριστό. «Ο επίσκοπος καλείται να μην προβάλλει τον εαυτό του ως τελικό σημείο αναφοράς, αλλά να παραπέμπει διαρκώς στον Χριστό», ανέφερε χαρακτηριστικά, περιγράφοντας την «παραπεμπτικότητα» ως βασικό στοιχείο της εκκλησιαστικής του ταυτότητας.

Παράλληλα, στάθηκε στη στάση του Αρχιεπισκόπου απέναντι στην εξουσία και στη δημόσια αντιπαράθεση, επισημαίνοντας ότι η αποφυγή των συγκρούσεων και η επιλογή της ηπιότητας δεν συνιστούν αδυναμία ή παθητικότητα, όπως ενδεχομένως έχουν κατά καιρούς εκληφθεί, αλλά συνειδητή άρνηση της λογικής της επιβολής. Αντιθέτως, όπως τόνισε, η Εκκλησία δεν είναι ένας μηχανισμός κυριαρχίας, αλλά το σώμα του Χριστού, που αντλεί τη δύναμή του από την κοινωνία, την αγάπη και την ελευθερία. «Η Εκκλησία συγκροτείται ως σώμα Χριστού, όχι ως μηχανισμός κυριαρχίας. Η δύναμή της είναι η δύναμη της κοινωνίας, της αγάπης και της ελευθερίας», σημείωσε.

Ο κ. Κατσιάρας υπογράμμισε ακόμη ότι η ηρεμία, η σιωπή και η μη διεκδίκηση της τελευταίας λέξης μπορούν να αποτελούν εκφράσεις βαθύτερης εσωτερικής ελευθερίας και ουσιαστικής δύναμης. «Η ικανότητά του να μη διεκδικεί την τελευταία λέξη αποτελεί συχνά ένδειξη βαθύτερης υπαρξιακής ελευθερίας και αληθινής δύναμης», ανέφερε, καταλήγοντας ότι η σημερινή τιμή προς τον Αρχιεπίσκοπο δεν αφορά μόνο όσα έχει επιτελέσει, αλλά και όσα συνειδητά επέλεξε να μην πράξει: να μην προβάλει τον εαυτό του, να μην υποτάξει την Εκκλησία στην προσωπική του παρουσία και να μη σταθεί ανάμεσα στους ανθρώπους και τον Χριστό.

Στη συνέχεια, **ο Δήμαρχος Αγίου Δημητρίου κ. Στέλιος Μαμαλάκης,** καλωσορίζοντας τον Αρχιεπίσκοπο στην πόλη και στην οικογένεια των δημοτών της, εξέφρασε τη βαθιά ευγνωμοσύνη της τοπικής κοινωνίας για την πολυετή προσφορά του στην Εκκλησία και την ελληνική κοινωνία, εξαίροντας το πολυσχιδές κοινωνικό και φιλανθρωπικό του έργο και μιλώντας για την ομόφωνη απόφαση αναγόρευσης του Μακαριωτάτου σε επίτιμο Δημότη Αγίου Δημητρίου σημείωσε: «Με την πράξη μας αυτή, επιθυμούμε να επισφραγίσουμε τους άρρηκτους, πνευματικούς δεσμούς που συνδέουν την πόλη μας με την Κεφαλή της Ελλαδικής Εκκλησίας, αλλά και να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας για τη δική Σας διαρκή πατρική μέριμνα» και πρόσθεσε: «Στο πρόσωπό Σας, Μακαριώτατε, τιμούμε μια προσωπικότητα διεθνούς και εθνικής εμβέλειας. Έναν διαπρεπή λόγιο, έναν επιστήμονα που συνδυάζει τη βαθιά γνώση της ιστορίας, της αρχαιολογίας και της θεολογίας με μια σπάνια πνευματική αρχοντιά. Σε μια εποχή έντονων αναταράξεων και κρίσεων, ο δικός Σας νηφάλιος, μειλίχιος και ενωτικός λόγος

λειτουργεί ως καταλύτης εθνικής ομοψυχίας. Με το ασκητικό Σας ύφος και την έμφυτη ταπείνωσή Σας, μας διδάσκετε καθημερινά ότι η αληθινή ηγεσία κρίνεται από την προσφορά και την αγάπη προς τον συνάνθρωπο. Το αποτύπωμα του έργου Σας ξεπερνά τα όρια της Αττικής και εκτείνεται σε κάθε γωνιά της ελληνικής επικράτειας. Όταν η πατρίδα μας βρέθηκε αντιμέτωπη με τις μεγαλύτερες κοινωνικές και οικονομικές δοκιμασίες, Εσείς μεταμορφώσατε την Εκκλησία της Ελλάδος στον πιο ισχυρό και ασφαλή πυλώνα κοινωνικής προστασίας».

Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στη συμβολή του Μακαριωτάτου μέσω του φιλανθρωπικού οργανισμού «ΑΠΟΣΤΟΛΗ», στην έμπρακτη στήριξη των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, των πολύτεκνων οικογενειών, των ηλικιωμένων και των ανθρώπων που δοκιμάζονται από τις κοινωνικές και οικονομικές δυσκολίες. «Αυτό το γιγαντιαίο ανθρωπιστικό έργο είναι που Σας καταξιώνει στη συνείδηση όλων των Ελλήνων, ανεξαρτήτως πεποιθήσεων, ως έναν αληθινό, πνευματικό Πατέρα του Έθνους», ανέφερε χαρακτηριστικά.

Επιπροσθέτως, υπογράμμισε τους ισχυρούς δεσμούς της πόλης με την Εκκλησία και την υποδειγματική συνεργασία της Δημοτικής Αρχής με τις ενορίες, τονίζοντας ότι κοινή τους αποστολή είναι η προσφορά στον άνθρωπο. «Δήμος και Εκκλησία υπηρετούμε τον άνθρωπο. Κανένας πολίτης δεν πρέπει να νιώθει μόνος του, κανένας αδύναμος δεν πρέπει να μένει χωρίς στήριξη», σημείωσε, αναφερόμενος και στη σημαντική συμβολή του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου, καθώς και των υπόλοιπων ενοριών στην κοινωνική συνοχή της πόλης.

Ο Δήμαρχος εξήρε ακόμη τον θεσμό των «Δημητρίων», ο οποίος, όπως ανέφερε, έχει ξεπεράσει τα γεωγραφικά όρια του Δήμου και έχει αποκτήσει διεθνή ακτινοβολία, συνδέοντας την πόλη με τον απόδημο Ελληνισμό. Κλείνοντας, καλωσόρισε τον Αρχιεπίσκοπο ως επίτιμο δημότη, λέγοντας χαρακτηριστικά: «Σας παραδίδω τα κλειδιά των καρδιών όλων των κατοίκων του Αγίου Δημητρίου».

Κατόπιν, ο Αρχιεπίσκοπος αναφέρθηκε στη σημασία της διαχρονικής παρουσίας της Εκκλησίας στην κοινωνική ζωή του Αγίου Δημητρίου, υπογραμμίζοντας ότι η τιμητική διάκριση που του απονεμήθηκε δεν αφορά τόσο το πρόσωπό του όσο συνολικά την Εκκλησία, τους κληρικούς και τους ανθρώπους της, οι οποίοι καθημερινά, αθόρυβα και με αγάπη, προσπαθούν να διακονήσουν τον συνάνθρωπο. Όπως χαρακτηριστικά ανέφερε, «η σημερινή τιμή δεν απευθύνεται τόσο στο πρόσωπό μου, όσο στην Εκκλησία μας, στους κληρικούς και στους ανθρώπους της». Στη συνέχεια, μίλησε για την ιστορική διαδρομή της πόλης, από το παλαιό Μπραχάμι έως τον σημερινό πολυάνθρωπο Δήμο, επισημαίνοντας ότι η παρουσία της Εκκλησίας υπήρξε αναπόσπαστο μέρος της ζωής της τοπικής κοινωνίας. «Η ιστορία μιας πόλης δεν γράφεται μόνο με κτίρια και δρόμους, αλλά κυρίως με τις σχέσεις των ανθρώπων, την πίστη, την αλληλεγγύη και την κοινή τους πορεία», σημείωσε, δίνοντας έμφαση στους δεσμούς που διαμορφώνουν την ταυτότητα ενός τόπου.

Ιδιαίτερη αναφορά έκανε στον ιστορικό Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου, τον οποίο χαρακτήρισε μία από τις πλέον δραστήριες και δημιουργικές ενορίες της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών, τονίζοντας ότι η ενοριακή ζωή δεν περιορίζεται στην τέλεση των ιερών ακολουθιών, αλλά αποτελεί καθημερινή μαρτυρία πίστης, τόπο συνάντησης, πνευματικής καλλιέργειας, προσφοράς και κοινωνίας προσώπων. Παράλληλα, εξέφρασε τη χαρά του για τη συμπλήρωση τριάντα χρόνων από την καθιέρωση των «Δημητρίων», ενός θεσμού που, όπως είπε, ξεκίνησε από την αγάπη για τον προστάτη Άγιο και απέκτησε ακτινοβολία πέρα από τα όρια της ενορίας και της πόλης. Εξήρε, μάλιστα, την προσφορά του προϊσταμένου του Ναού, **π. Ματθαίου Χάλαρη**, των συνεφημερίων, των μελών του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου, των συνεργατών και των εθελοντών, υπογραμμίζοντας ότι «η δύναμη της Εκκλησίας δεν βρίσκεται στην προβολή της, αλλά στην ικανότητά της να ενώνει τους ανθρώπους γύρω από την αγάπη του Χριστού».

Ιδιαίτερη έμφαση έδωσε, τέλος, στη σημασία της συνεργασίας Εκκλησίας και

Τοπικής Αυτοδιοίκησης, διευκρινίζοντας ότι, παρά τις διαφορετικές αποστολές και τους διακριτούς ρόλους τους, έχουν κοινό σημείο αναφοράς τον άνθρωπο. «Η Εκκλησία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχουν διαφορετική αποστολή και διακριτούς ρόλους, συναντώνται όμως καθημερινά στο ίδιο πρόσωπο: στον άνθρωπο», ανέφερε χαρακτηριστικά, προσδιορίζοντας ως πεδίο αυτής της συνεργασίας τη στήριξη του παιδιού, του νέου, της οικογένειας και του ηλικιωμένου. «Εκεί βρίσκεται το πραγματικό πεδίο της συνεργασίας μας», τόνισε, καταλήγοντας ότι η ευθύνη που έχει εμπιστευθεί η κοινωνία σε όλους όσοι την υπηρετούν είναι πρωτίστως ευθύνη προσφοράς.

Ακολουθεί ολόκληρη η ομιλία του Αρχιεπισκόπου:

Με ιδιαίτερη συγκίνηση και αισθήματα ειλικρινούς ευγνωμοσύνης δέχομαι σήμερα την τιμητική αυτή διάκριση, με την οποία ο Δήμος Αγίου Δημητρίου με υποδέχεται στην οικογένεια των δημοτών του. Ευχαριστώ θερμά τον Δήμαρχο, κύριο Στέλιο Μαμαλάκη, και το Δημοτικό Συμβούλιο για την ομόφωνη απόφασή τους, καθώς και για τους τόσο θερμούς λόγους που ακούστηκαν προηγουμένως. Επιτρέψτε μου,

ωστόσο, να θεωρήσω ότι η σημερινή τιμή δεν απευθύνεται τόσο στο πρόσωπό μου, όσο στην Εκκλησία μας, στους κληρικούς και στους ανθρώπους της, που καθημερινά, αθόρυβα και με αγάπη, προσπαθούν να διακονήσουν τον συνάνθρωπο.

Ο Άγιος Δημήτριος είναι ένας τόπος με ιδιαίτερη ιστορία και ταυτότητα. Μια πόλη που μεγάλωσε μαζί με τους ανθρώπους της, με τους κόπους, τις αγωνίες και τις ελπίδες τους. Από το παλαιό Μπραχάμι έως τον σημερινό πολυάνθρωπο Δήμο, η παρουσία της Εκκλησίας υπήρξε αναπόσπαστο μέρος της ζωής αυτής της κοινωνίας. Δεν είναι άλλωστε τυχαίο ότι ο τόπος έλαβε το όνομά του από τον Άγιο και τον Ναό του. Είναι μία όμορφη υπενθύμιση ότι η ιστορία μιας πόλης δεν γράφεται μόνο με κτίρια και δρόμους, αλλά κυρίως με τις σχέσεις των ανθρώπων, την πίστη, την αλληλεγγύη και την κοινή τους πορεία.

Ιδιαίτερη χαρά αισθάνομαι διότι η σημερινή εκδήλωση πραγματοποιείται μέσα στον ιστορικό Ιερό Ναό του Αγίου Δημητρίου, σε μία από τις πλέον δραστήριες και δημιουργικές ενορίες της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Εδώ η ενοριακή ζωή δεν περιορίζεται στην τέλεση των ιερών Ακολουθιών, αλλά γίνεται καθημερινή μαρτυρία πίστεως, τόπος συνάντησης, πνευματικής καλλιέργειας, προσφοράς και κοινωνίας προσώπων.

Και είναι ιδιαίτερα ευτυχής η συγκυρία ότι εφέτος συμπληρώνονται τριάντα χρόνια από την καθιέρωση των «Δημητρίων». Τριάντα χρόνια μιας σπουδαίας πνευματικής προσπάθειας, η οποία ξεκίνησε από την αγάπη για τον προστάτη Άγιο και εξελίχθηκε σε έναν θεσμό με ακτινοβολία πολύ πέρα από τα όρια της ενορίας και της πόλης. Τα «Δημήτρια» αποδεικνύουν ότι μια ζωντανή ενορία μπορεί να ανοίγει την αγκαλιά της στον κόσμο, να συνομιλεί με τις αναζητήσεις του σύγχρονου ανθρώπου και να προσφέρει ευκαιρίες προσευχής, γνώσης, προβληματισμού και ουσιαστικής επικοινωνίας.

Θέλω, με την ευκαιρία αυτή, να συγχαρώ και να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τον προϊστάμενο του Ιερού Ναού, αγαπητό πατέρα Ματθαίο Χάλαρη, τους συνεφημερίους του, τα μέλη του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου, τους συνεργάτες και τους πολυάριθμους εθελοντές. Η προσφορά τους μας υπενθυμίζει ότι η δύναμη της Εκκλησίας δεν βρίσκεται στην προβολή της, αλλά στην ικανότητά της να ενώνει τους ανθρώπους γύρω από την αγάπη του Χριστού.

Αγαπητέ κύριε Δήμαρχε,

Η σημερινή διάκριση μου δίνει την ευκαιρία να υπογραμμίσω και κάτι ακόμη. Η Εκκλησία και η Τοπική Αυτοδιοίκηση έχουν διαφορετική αποστολή και διακριτούς ρόλους, συναντώνται όμως καθημερινά στο ίδιο πρόσωπο: στον άνθρωπο. Στο παιδί που χρειάζεται στήριξη, στον νέο που αναζητεί προσανατολισμό, στην οικογένεια που δοκιμάζεται, στον ηλικιωμένο που αισθάνεται μόνος. Εκεί

βρίσκεται το πραγματικό πεδίο της συνεργασίας μας. Και εκεί καλούμαστε όλοι να αποδεικνύουμε ότι η ευθύνη που μας εμπιστεύθηκαν οι άνθρωποι είναι πρωτίστως ευθύνη προσφοράς.

Σας ευχαριστώ και πάλι από καρδιάς για την αγάπη σας. Από σήμερα αισθάνομαι ακόμη περισσότερο συνδεδεμένος με την πόλη σας, την οποία άλλωστε πάντοτε θεωρούσα μέρος της μεγάλης πνευματικής οικογένειας της Αρχιεπισκοπής μας.

Εύχομαι ο Άγιος Μεγαλομάρτυς Δημήτριος, ο προστάτης και πολιούχος σας, να σκέπει τον Δήμο, τους άρχοντες και όλους τους κατοίκους του. Να χαρίζει στις οικογένειές σας υγεία, ειρήνη και δύναμη και να μας εμπνέει όλους να πορευόμαστε με ενότητα, ταπείνωση και αγάπη.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Ακολουθεί ολόκληρη η ομιλία του κ. Αλέξανδρου Κατσιάρα:

Μακαριώτατε,

Ἡ σημερινή σύναξη γιά τήν ἀναγόρευσή σας σέ ἐπίτιμο δημότη τοῦ Δήμου Ἁγίου Δημητρίου συμπίπτει μέ τή συμπλήρωση 30 ἐτῶν τῶν «Δημητρίων». Τά «Δημήτρια», ὁπως γνωρίζετε, εἶναι πολυήμερες ἑορταστικές ἐκδηλώσεις, πού καλύπτουν τόν μῆνα Ὀκτώβριο, μέ κέντρο τήν κυριώνυμη ἡμέρα ἑορτῆς τοῦ προστάτου τῆς ἐνορίας καί ὀνοματοδότη τοῦ Δήμου, μεγαλομάρτυρος Ἁγίου Δημητρίου. Ἀφορμήὑπῆρξε ἡ παράδοση, ἀπό τόν μακαριστό Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Παντελεήμονα τόνΒ΄, τμήματος τοῦ χαριτόβρυτου καί μυροβλύζοντος ἱεροῦ λειψάνου τοῦ ἉγίουΔημητρίου. Ἀξίζουν συγχαρητήρια στούς διοργανωτές τῆς ἐκδηλώσεως, ἰδιαίτερα δέ στόν Δήμαρχο κ. Στυλιανό Μαμαλάκη, καθώς καί στόνἐμπνευστή τῶν «Δημητρίων», π. ΜατθαῖοΧάλαρη, Γενικό Ἀρχιερατικό Ἐπίτροπο τῆς περιοχῆς Ἁγίου Δημητρίου.

Κύριε Δήμαρχε

Σεβαστέ μου πατέρα Ματθαίε,

Σέ ἀνάλογες περιπτώσεις, συνηθίζεται ἡ συνοπτική ἤ καί ἡ ἐκτενέστερη σκιαγράφηση τῆς βιογραφίας τοῦ τιμωμένου. Ἡ παρουσίαση τῆςδιακονίας τοῦ Μακαριωτάτου, ἐκ μέρους μου,εἶναι ἔργο τιμητικό μέν, ἀλλά καί δύσκολο, καθόσον δέν πρόκειται γιά μιά κοσμική προσωπικότητα. Ἄν ἐπιχειροῦσα μιά βιογραφική ἀναφορά, εἶμαι βέβαιος πώς θά ἦταν ἐλλιπής καίἐκκλησιαστικά παράταιρη, ἀπό θεολογικής ἀπόψεως

Θά ἀναζητήσω λοιπόν τό στοιχεῖοἐκεῖνο πού προσδίδει στόν Μακαριώτατο τήνἐκκλησιαστική του ταυτότητα.

Στά δεκαοκτώ χρόνια τῆς ἀρχιεπισκοπίας του, ἡ διακονία τοῦ Μακαριωτάτου ἔλαβε πολλές συγκεκριμένες μορφές σέ πολλαπλά ἐπίπεδα: ἀπό τά συσσίτια καί τίς πρόσφατες δομές φροντίδας γιά ἀνθρώπους πού πάσχουν ἀπό Ἀλτσχάιμερ ἕως τήν ἀντιμετώπιση ἐκκρεμῶν θεσμικῶν ζητημάτων τῆς Ἐκκλησίας, μέ δικές του πρωτοβουλίες. Καί ὅλα αὐτά σέ μιά περίοδο κατά τήν ὁποία ἡ ἑλληνική κοινωνία δοκιμάστηκε ἀπό οἰκονομικές, κοινωνικές καίὑγειονομικές κρίσεις.

Ὡστόσο, ἡ ἀποκλειστική ἀπαρίθμηση ἔργων καί ἀποτελεσμάτων ἐνέχει ἕναν κίνδυνο: νά ἀξιολογήσουμε τόν Ἀρχιεπίσκοπο μέ κριτήρια χρησιμότητας καί ἀποτελεσματικότητας πού δέν συνάδουν μέ τό εὐαγγελικό ἦθος, καθότι « και αν όσα έπρεπε να πράξετε, τα πράξατε, και τότε να λέτε ότι είστε δούλοι αχρείοι «(Λουκ. 17,10) Ἐξάλλου, τάἔργα βελτιώνουν μέν τό βιοτικό ἐπίπεδο, ἀλλά δέν σώζουν τόν ἄνθρωπο.

Ἐπιπλέον, ἀντίστοιχα ἔργα μποροῦν νάἐπιτελοῦνται ἀπό κοινωνικούς φορεῖς, ὀργανισμούς ἤ ἄλλους θρησκευτικούς ἡγέτες. Ἑπομένως αὐτά δέν μποροῦν νά προσδώσουν στήν ἐκκλησιαστική του ταυτότητα τή μοναδικότητά της. Πρόσφερε λοιπόν κάτι πέρα ἀπόαὐτά; Καί αν ναί, τί εἶναι ἐκεῖνο πού διαφοροποιεῖ τή δική του παρουσία;

Εἶναι ὁ τρόπος μέ τόν ὁποῖο ἀσκεῖ τή διακονία του. Ὁ τρόπος αὐτός δέν ἐπισκιάζει τόν Χριστό, οὔτε ἐξαρτᾶ τήν πορεία τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τό πρόσωπό του. Πρόκειται γιά μιά διάκριση καθοριστική, διότι ἀφορᾶ ὄχι ἁπλῶς τό ὕφος τῆςδιοίκησης, ἀλλά κυρίως τήν ἴδια τήν κατανόηση τῆς Ἐκκλησίας καί τῆς ἀποστολῆς της στόν κόσμο.

Μέ τόν βίο καί τήν πολιτεία του, ὁ Μακαριώτατος ὑπενθυμίζει μιά θεμελιώδη ἀλήθεια τῆς Ὀρθόδοξης Θεολογίας: ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι ἀτομοκεντρική. Δέν ἀντλεῖ τή ζωή της ἀπό τήν ἀτομική γοητεία, τίς ὁποιες ἱκανότητες ἤ τήν ἰσχύ τῶν ἑκάστοτε «ἡγετῶν» της, ἀλλά ἀποκλειστικά καί μόνο ἀπό τόν Χριστό, τήν κεφαλή της.

Ἡ οὐσιώδης αὐτή στάση τοῦ Μακαριωτάτου μπορεῖ νά περιγραφεῖ μέ μία λέξη: παραπεμπτικότητα. Ὁ ἐπίσκοπος καλεῖται νά μήν προβάλλει τόν ἑαυτό του ὡς τελικό σημεῖο ἀναφορᾶς, ἀλλά νά παραπέμπει διαρκῶς στόν Χριστό. Καλεῖται νά εἶναι ἕνας ἄγραφος πίνακας, ἐπί τοῦ ὁποίου θά προβάλλει ἀνόθευτος ὁ Χριστός – διότι, ἡ τιμή πρός τό πρωτότυπον διαβαίνει!

Ἡ παραπεμπτικότητα αὐτή δέν ἀφορᾶ μόνο τό ἐκκλησιαστικό λειτούργημα ἐντός τῆς λατρευτικῆς πράξης. Ἀγγίζει τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο κατανοοῦμε τόν ἄνθρωπο, τήν ἱστορία, ἀκόμη καί τήν καθημερινότητά μας. Ἡ Ὀρθόδοξη Θεολογία δέν ἀντιμετωπίζει τήν ἱστορία ὡς μιά αὐτόνομη κίνηση, ἀποκομμένη ἀπό τόν Χριστό, ὁ ὁποῖος βρίσκεται στό κέντρο τῆς θείας Οἰκονομίας. Ἡ Ἐνανθρώπηση δέν ἀποτελεῖ μιά ἐκ τῶν ὑστέρων προσθήκη στό σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ἀλλά φανερώνει τόν προαιώνιο προορισμό τοῦ ἀνθρώπου γιά κοινωνία μαζί Του. Αὐτή ἡ ἀναφορά ἔδινε ἐπί αἰῶνες νόημα στήνἀνθρώπινη ὕπαρξη, στήν ἱστορική της διαδρομή.

Στόν σύγχρονο κόσμο, ἀντίθετα, ἡ ἀναφορά σέ κάτι πέρα ἀπό τόν ἑαυτό μας ὑποχωρεῖ ὅλο καί συχνότερα μπροστά στήν αὐτοαναφορικότητα. Ἡ ἐκμηχάνιση καί ἡ βιομηχανοποίηση ἐνίσχυσαν αὐτή τή μετατόπιση, ἐνῶ ἡ ψηφιακή τεχνολογία τήν

κατέστησε ἰδιαίτερα ἐμφανῆ. Συχνά δέν προβάλλουμε κἄν τόν βιολογικό ἑαυτό μας, ἀλλά τήν ψηφιακή του εἰκόνα, δηλαδή ἕνα εἴδωλο, πού εἶναι κατ᾽ οὐσίαν εἴδωλον εἰδώλου, γιά νά θυμηθοῦμε τόν Πλάτωνα (Πολιτεία, 598e-599b).

Ἐδῶ τίθεται ἐκ νέου τό ἐρώτημα τῆς ἀνθρώπινηςταυτότητας. Τί κάνει τόν ἄνθρωπο ἄνθρωπο;

Ἀπό θεολογικῆς ἀπόψεως, ὁ ἄνθρωπος δέν προσδιορίζεται ἀπό τίς ψυχολογικές του ἰδιότητες, τίς δεξιότητες, τίς ἠθικές του ἐπιδόσεις ἤ τήν κοινωνική του δράση, ἀλλά ἀπό τή σχέση μέ τόν Θεό καί μέ τόν ἄλλον. Διά τοῦ Χριστοῦ, ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, ὁ ἄνθρωπος μετέχει στή σχέση τοῦ Υἱοῦ μέ τόν Πατέρα. Ο ἴδιος ὁ Χριστός, μέ κάθε λόγο καί πράξη Του, παραπέμπει στόν Πατέρα. Τό πρόσωπο, ἐπομένως, δέν ὑπάρχει ὡς αὐτάρκης ἀτομικότητα. Ὑπάρχει μόνον ἐν σχέσει.

Ὑπ᾽ αὐτό τό πρίσμα ἀποκτᾶ ἰδιαίτερη σημασία ἡ στάση τοῦ Μακαριωτάτου καί ἀπέναντι στήν ἐξουσία. Δέν ἐμφανίζεται ὡς ἐπιθετικός ἡγέτης, ἕτοιμος νά συγκρουστεῖ γιά νά ἀποδείξει τήν ἰσχύ του. Γι᾽ αὐτό, ἄλλωστε, ὁρισμένοι τόν χαρακτήρισαν ἀδύναμο ἤ παθητικό, ἀπόντα καί ἄφωνο. Τέτοιου εἴδους χαρακτηρισμοί, ὅμως, προϋποθέτουν ἕνα κοσμικό μέτρο ἀξιολόγησης, πού συνδέει τήν ἡγεσία μέ τήν ἐπιβολή, τή διαρκῆ παρέμβαση καί τό ἄμεσα μετρήσιμο ἀποτέλεσμα. Ἡ στάση αὐτή θεμελιώνεται στή βούληση γιά δύναμη, πού ὡς ἰδέα ξεκινᾶ ἀπότόν ἱερό Αὐγουστῖνο καί κατά τόν 19ο αἰῶνα λαμβάνει καί φιλοσοφική διατύπωση, πρῶτα ἀπό τόν Σοπενχάουερ καί κατόπιν ἀπό τόν Νίτσε. Ἔτσι, διαμορφώθηκε σταδιακά μιά ἀντίληψη τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία συνδέει τήν ὕπαρξή του μέ τήν αὐτοεπιβεβαίωση καί τήν ἐπιβολή. Συχνά θεωροῦμε ἰσχυρό ἐκεῖνον πού ἐξουδετερώνει τόνἀντίπαλο καί ἐκλαμβάνουμε τή σιωπή ὡς ἀπουσία, τήν ὑπομονή ὡς ἀδράνεια καί τήν αὐτοσυγκράτηση ὡς ἀδυναμία.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ὅμως, μέ τόν τρόπο πού διακονεῖ, παραπέμπει στήν ὀρθόδοξη ἐκκλησιολογία, πού προτείνει ἕναν διαφορετικό τρόπο ὑπάρξεως. Ἡ Ἐκκλησία συγκροτεῖται ὡς σῶμα Χριστοῦ, ὄχι ὡς μηχανισμός κυριαρχίας. Ἡ δύναμή της εἶναι ἡ δύναμη τῆς κοινωνίας, τῆς ἀγάπης καί τῆς ἐλευθερίας. Ὁ ἴδιος ὁ Χριστός, στούς πειρασμούς στην ἔρημο καί ἐπάνω στόν Σταυρό, καλεῖται νά ἀποδείξει τή θεότητά Του μέ ὅρους ἰσχύος: «εἰ Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ». Αλλά δέν τό πράττει. Δέν θέλει μιά πίστη ἐξ ἀνάγκης ἤ ἀπό πειθώ. Δέν ἐξαναγκάζει τόν ἄνθρωπο νά πιστέψει, δέν τοῦ ἀφαιρεῖ τήν ἐλευθερία οὔτε τή δυνατότητα νά Τόν ἀρνηθεῖ. Ἡ ἀλήθεια Του Χριστού προσφέρεται ὄχι ὡς ἐπιβολή, ἀλλά ὡς πρόσκληση σέ σχέση, μέ ὅρους ἀγάπης καί ἐλευθερίας. Ἀκριβῶς γι' αὐτόεἶναι μονόδρομος ἡ κένωση τῆς Ἐκκλησίας, ἡ παραίτησή της ἀπό κάθε κοσμικό προνόμιο. Ὁ Σταυρός, καί ὄχι ἡ διεκδίκηση ἤ ἀντιδικία, παραμένει τό ἀποφασιστικό κριτήριο γιά τήνἄσκηση κάθε ἐκκλησιαστικῆς εὐθύνης, δεδομένου ὅτι ἡ πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως καί τοῦ Χριστοῦ, εἶναι κενωτική καί σταυρική.

Ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας δέν ὑπῆρξε ποτέ θριαμβευτική μέ τήν κοσμική ἔννοια. Εἶναι μαρτυρική. Ὁ Χριστός δέν ὑποσχέθηκε στούς μαθητές Του κοσμική και κοινωνική κυριαρχία. Τούς προειδοποίησε ὅτι θά ἀντιμετωπίσουν τήν ἴδια ἄρνηση, τήν ἴδια ἀπόρριψη, τόν ἴδιο διωγμό πού ἀντιμετώπισε καί Ἐκεῖνος.

Τό παράδοξο τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος ἤ τό σκάνδαλο τοῦ Σταυροῦ βρίσκεται ἀκριβῶς σέ αὐτό πού θά λέγαμε «ἀφανῆ, ἤπια, δύναμη τῆς ἀγάπης». Αὐτή τήν ἀγάπη ὁ κόσμος τήν ἀντιλαμβάνεται ὡς ἀδυναμία, ἐπειδή δέν ἐξουσιάζει τόν ἄλλον. Δείχνει εὐάλωτη, καθώς ἀφήνει χῶρο στήν ἐλευθερία του. Ἡ βούληση γιά κυριαρχία, ἀντιθέτως, ἀντιμετωπίζει τόν συνάνθρωπο ὡς μέσο αὐτοεπιβεβαίωσης. Δέν πρόκειται απλώς γιά δύο διαφορετικούς τρόπους ἄσκησης τῆς ἐξουσίας, ἀλλά γιά δύο διαφορετικούς τρόπους ὑπάρξεως.

Σέ αὐτήν τήν προοπτική, ἡ ἀποφυγή τῆς σύγκρουσης ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο δέν συνιστᾶ ἀδυναμία. Μπορεί να ΄εκφράζει ἄρνηση αποδοχής τοῦ πειρασμοῦ τῆς ἰσχύος: δηλαδή νά μή μετατρέπει κάθε διαφωνία σέ προσωπική ἀντιπαράθεση καί τόν θεσμό σέ προέκταση τῆς ἀτομικότητάς του. Ἐπειδή δέν ἐπιδιώκει νά καταστεῖ ὁ ἴδιος τό κέντρο, ἀφήνει χῶρο στούς συνεργάτες του, στούς πιστούς καί, πρώτιστα, στόν Θεό. Ἔχει τήν ὑπομονή νά ἀκούει, νά περιμένει, νά προβληματίζεται, σέ μιά ἐποχή πού ἐπιβραβεύειτή βεβαιότητα, τήν ἀκαριαία ἀντίδραση καί τήν ἀδιάκοπη αὐτοπροβολή και δημοσιότητα.

Ἡ ἠρεμία αὐτή του Μακαριωτάτου μπορεῖ νά παρερμηνευθεῖ ἀπό ὅσους ἀναζητοῦν ἐντυπωσιακές κινήσεις καί διαρκεῖς δημόσιες ἀντιπαραθέσεις. Ὡστόσο, ἡ ἱκανότητά του νά μή διεκδικεῖ τήν τελευταία λέξη ἀποτελεῖ συχνά ἔνδειξη βαθύτερης ὑπαρκτικῆς ἐλευθερίας καί ἀληθινῆς δύναμης. «Ἡ δύναμις ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται». Ἡ ἐκκλησιαστική μαρτυρία δέν ταυτίζεται μέ τόν κοσμικό θρίαμβο. Ἡ διάκριση αὐτή εἶναι οὐσιώδης, ἐπειδή ἡ μαρτυρία τῆς Ἐκκλησίας δέν μετριέται

μόνον ἀπό τήν ἀποτελεσματικότητα τῶν παρεμβάσεών της, ἀλλά καί ἀπό τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο διαφυλάσσει τήν ἀνθρώπινη ἐλευθερία καί ἀξιοπρέπεια.

Ἡ ἡπιότητα καί ἡ σιωπή τοῦ Ἀρχιεπισκόπου δέν σημαίνουν παραίτηση ἀπό τήν εὐθύνη. Κάθε ἐκκλησιαστικός ἄνδρας ὀφείλει νά προστατεύει τόν ἀδύναμο, νά παρεμβαίνει καί νά διακρίνει ὅσα ὁδηγοῦν στήν ὄντως ζωή ἀπό ὅσα ὁδηγοῦν στόν θάνατο, μέ τόν τρόπο ὅμως πού παρενέβη ὁ Χριστός στήν ἱστορία.

Αὐτό, πιστεύω, φωτίζει καί τή βαθύτερη σημασία τῆς σημερινῆς τιμῆς. Δέν ἀναγνωρίζουμε μόνον ὅσα ὁ Μακαριώτατοςἔπραξε, ἀλλά καί ὅσα κυρίως ἐπέλεξε νά μήν πράξει: δηλαδή νά μήν ταυτίσει τήν Ἐκκλησία μέ τόν ἑαυτό του, νά μήν ὑποκύψει στή γοητεία τῆς διαρκοῦς προβολῆς, νά μή σταθεῖ ἀνάμεσα στούς ἀνθρώπους καί στόν Χριστό.

Ἡ σημερινή τιμή ἐκ μέρους τοῦ Δήμου Ἁγίου Δημητρίου συμβολίζει μιά θέση στήν ἱστορία καί στή μνήμη τῆς πόλης. Στήν περίπτωση τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, αὐτή ἡ θέση ἀποκτήθηκε μέσα ἀπό μιά διακονία ἡ ὁποία διαφύλαξε τό οὐσιῶδες: την μη προβολή ενός παντοδύναμου εαυτού, αλλά την προβολή του προσώπου του Χριστού ως του έχοντος τον τελευταίο λόγο. Μιά διακονία πού δέν περιορίζεται στόν λόγο καί στή δράση, ἀλλά περιλαμβάνει ἐξίσου τή σιωπή, τήν ταπείνωση καί τή σταυρική αὐταπάρνηση.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας !

Φωτογραφίες: Χρήστος Μπόνης

